

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:

- Voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing, wat betreft het aanpassen van het compensatiemechanisme
- Principiële goedkeuring

Samenvatting

Vlaanderen is ambitieus als het gaat over meer bos voor Vlaanderen. Het bosuitbreidingsplan van de Vlaamse regering wordt sinds mei 2020 op het terrein uitgevoerd door de Bosalliantie. 4.000 ha extra bos tegen eind 2024 blijft de doelstelling.

Tegelijk is het belangrijk om de bescherming van bestaande bossen niet uit het oog te verliezen. Het bosareaal in Vlaanderen ging er de laatste decennia op achteruit. Nochtans is het Bosdecreet van 13 juni 1990 duidelijk. Ontbossing is verboden.

De Vlaamse regering heeft de ambitie om deze legislatuur geen verdere achterstand op te bouwen inzake compensaties door elke te compenseren bos effectief te compenseren. Wijzigingen aan het mechanisme van boscompensatie werden reeds op decretaal niveau beslist, doch zijn nog niet operationeel. Dit voorontwerp van besluit stelt de operationele details vast en beoogt daarom een wijziging van de huidige regeling om de compensaties vlot te realiseren.

Een belangrijke wijziging is het creëren van een keuzemogelijkheid voor de vergunningverlenende overheid om de boscompensatie zelf op het terrein uit te voeren. Lokale besturen zijn momenteel verantwoordelijk voor het merendeel van de vergunde ontbossing. Dit besluit bevat de nadere uitvoeringsregels indien de vergunningverlener de financiële boscompensatie zelf wil (of moet) innen om de corresponderende bebossing te realiseren. Zo krijgen lokale besturen de mogelijkheid om de boscompensatie zelf uit te voeren in lijn met de lokale bos- en natuurdoelstellingen en bevestigt de Vlaamse regering het lokale beleidsniveau als belangrijke partner om de gewestelijke doelstellingen mee te vertalen naar de dagelijkse praktijk vanuit hun regierol, conform het Vlaams Regeerakkoord.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

In de beleidsnota Omgeving 2019 – 2024 van minister Demir maakt de minister onder SD 1 ‘*een netto toename aan natuur en bos met hoge kwaliteit, overal en dichtbij voor iedereen*’, en meer specifiek onder OD 2. “*Meer natuur en bos voor de aanpak van de klimaatverandering*” melding van haar ambitie om te zorgen voor 10.000 ha bosuitbreiding tegen 2030, waarvan 4.000 ha deze legislatuur. Daarbij vermeldt ze ook dat ze zal zorgen voor een snelle en effectieve boscompensatie en erover zal waken dat de boscompensatieregeling sluitend blijft.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Dit voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering stelt concrete reëls vast waarvan de principes decretaal werden vastgesteld door middel van het decreet van 1 juli 2022 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Veldwetboek van 7 oktober 1886, het Bosdecreet van 13 juni 1990, het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en het decreet van 21 december 2001 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2002, wat betreft het beschermen van de bossen en het natuurbeheer van openbare terreinen (‘Bosuitbreidingsdecreet’).

Het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. nr. 2023/513.

Dit voorontwerp valt buiten het toepassingsgebied van de reguleringsimpactanalyse (RIA) aangezien het regelgeving betreft waar geen vrije beleidsruimte bestaat. Meer specifiek werden de beleidscontouren reeds vooraf gevalideerd in de beleidsnota omgeving, zoals hierboven vermeld.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Voorliggend dossier bevat de noodzakelijke wijzigingen van Besluit van de Vlaamse Regering van 16/02/2001 (het ‘boscompensatiebesluit’), naar aanleiding van de wijziging van het Bosdecreet die werden ingevoerd bij het decreet van 1 juli 2022. Dit betekent:

- De manier van compenseren wordt niet langer bepaald door de grootte van ontbossing, maar door het type bos.
 - Ontbossing van openbaar bos wordt steeds in natura gecompenseerd.
 - Ontbossing van privé bos wordt financieel of in natura gecompenseerd.
- De vergunningverlenende overheid krijgt de mogelijkheid om, indien ze hiervoor kiest, zelf in te staan voor het innen en besteden van de financiële compensatie, en dus het realiseren van corresponderende aanleg van nieuw bos ter realisatie van de boscompensatie. De betalingen van de financiële boscompensatie lopen in dat geval rechtstreeks naar de vergunningverlener.
- De keuzemogelijkheid vervalt indien de vergunningverlener een vergunning voor ontbossing aflevert tegen een advies van ANB in. Dan is het verplicht om het bedrag van de financiële compensatie te innen en de corresponderende bebossing te realiseren. Op die manier worden lokale besturen geresponsabiliseerd om ontbossingen op een zorgvuldige wijze te beoordelen.

- Boscompensatie in natura ten gevolge van een ontbossing in privé-bos van meer dan 10 hectare dient in een aaneengesloten geheel van minstens 10 ha te worden gerealiseerd of aansluitend op een bestaand bos van minimaal 5 ha of een combinatie van beide. Op die manier worden grote ontbossingen niet gecompenseerd met kleine bosnippers.
- De vergunningverlener bepaalt dan zelf het basisbedrag voor de bosbehoudsbijdrage, met een door de Vlaamse Regering vast te stellen minimum.
- De vergunningverlenende overheid krijgt dus de mogelijkheid om de boscompensatie zelf uit te voeren in lijn met lokale bos- en natuurdoelstellingen. Hierdoor kan op goed doordachte plaatsen bebost worden, in lijn met maatschappelijke en ecologische doelstellingen.
- Er geldt een termijn van drie jaar om de corresponderende bebossing effectief te realiseren. Op die manier wordt voldoende tijd gegeven om desgevallend de nodige gronden te verwerven. Uitzonderlijk kan deze termijn met twee jaar verlengd worden mits motivering. Hiervoor is voorafgaande goedkeuring door ANB vereist. Mogelijke redenen kunnen zijn (niet-limitatief):
 - aanslepende onderhandelingen voor grondaankopen;
 - verkrijgen van de vereiste vergunningen en inpassing in ruimtelijk beleid;
 - beschikbaar budget, indien de vastgestelde financiële compensatie onvoldoende zou zijn voor grondverwerving.
- Bij een batig saldo tussen de ontvangsten uit de financiële boscompensatie en de kosten voor realisatie van de corresponderende bebossingen, dan dient de vergunningverlener dit saldo te besteden aan andere bebossingen of natuurontwikkeling. Bij een negatief saldo dient de vergunningverlener het saldo bij te passen uit eigen middelen.
- Een rapporteringssysteem moet transparantie bieden en kan helpen om druk te zetten via het maatschappelijk debat zodat de vergunningverlener de compensatie realiseert binnen een redelijke termijn en de positieve saldo's passend besteedt.
- Andere elementen uit de regeling blijven ongewijzigd (bv. compensatiefactoren; goedkeuren compensatievoorstel door ANB via formulier in te vullen door ontbosser; controle compenserende bebossing in natura door ANB via attestering; geen compensatie voor ontbossing in reservaten en voor realisatie van IHD).

Dit voorstel heeft impact op verschillende betrokken groepen:

- Ontbossers van openbaar bos moeten voortaan altijd in natura compenseren. Hierdoor moet een ontbossing van openbaar bos kleiner dan 3 ha ook in natura gecompenseerd worden. De mogelijkheid om samen te werken met een derde blijft behouden;
- Ontbossers van privé-bos behouden de keuzemogelijkheid tussen compensatie in natura of financiële compensatie en dit ongeacht de oppervlakte. Ontbossingen van privé-bos groter dan 3 ha kunnen dus ook financieel gecompenseerd worden. Bij compensatie in natura kan niet langer worden samengewerkt met een derde. Hierdoor moet de ontbosser dus zelf over de nodige gronden beschikken om de compensatie op te realiseren;
- Lokale besturen kunnen voortaan, indien zij daarvoor kiezen, zelf de compensaties realiseren van de door hen vergunde ontbossingen van privé-bos die financieel gecompenseerd worden door middel van het innen en besteden van de bosbehoudsbijdrage. De keuzemogelijkheid valt weg indien de vergunningverlener het negatief advies van ANB naast zich neer legt.

Dit voorontwerp van besluit maakt de hogervermelde mechanismen mogelijk.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELN

Artikel 1

1° rechtzetten 'vergetelheid' uit het verleden: bepaling schrappen om uitvoering compensatieregeling ook van toepassing te maken op alle bossen in Vlaanderen, dus ook de gewestgrensoverschrijdende

bossen. Dit vereist een overleg met de regeringen van de andere gewesten, wat destijds over het hoofd is gezien bij goedkeuring van dit BVR in 2001 niet gebeurd. Door de wijzigingen dit keer wel aan de andere gewesten voor te leggen volgens de BWHI van 08/08/1980 via ICL, kan deze paragraaf weg.

2° legistiek-technische rechtzetting: omdat art. 47 van het Bosdecreet sinds 2017 slechts één lid kent, moet de verwijzing naar het tweede lid van art. 47 Bosdecreet worden geschrapt.

Artikel 2

1°: Deze wijziging volgt uit de wijzigingen in artikel 90bis, paragraaf 4 van het Bosdecreet.

2°. Deze wijziging volgt uit de wijzigingen in artikel 90bis, paragraaf 4 van het Bosdecreet. Voor de realisatie van de boscompensatie in natura wegens een ontbossing van een privé-bos kan niet langer met een derde worden samengewerkt om de compenserende bebossing te realiseren. Daarom kunnen de tekstpassages waarin sprake is van het samenwerken met een derde worden geschrapt.

3°. Wegens het schrappen van de regel dat ontbossingen groter dan 3 ha steeds in natura moeten gecompenseerd worden, is deze bepaling overbodig geworden en kan dus worden geschrapt.

4°: Deze wijziging volgt uit het feit dat openbaar bos steeds in natura gecompenseerd dient te worden. Hier blijft de mogelijkheid wel bestaan om samen te werken met derden.

Artikel 3

1°: De bestemming watergevoelig open ruimtegebied wordt toegevoegd in het derde lid omdat bebossing in deze gebieden volgens het ruimtelijk beleid wenselijk is.

2°: Deze wijziging is een correctie op basis van de ervaringen van het ANB inzake interpretatie van het begrip 'contractuele of eenzijdige verbintenis'. Deze bepaling leidt in bepaalde gevallen tot interpretatiekwesties zoals bv. een bebossing voorzien in verkenningsnota voor een beheerplan of in een ontwerp-RUP. Schrappen van de woorden 'contractuele of eenzijdige verbintenis' vergroot de duidelijkheid van de regeling en kan het realiseren van compenserende bebossingen aanwakkeren;

3°: De vereiste tot opstellen van een natuurbeheerplan die is opgelegd door de wijzigingen aan artikel 90bis, §4, tweede lid als gevolg van het Bosuitbreidingsdecreet van 1 juli 2022, geldt enkel voor de compenserende bebossing. Dit is een verduidelijking ten opzichte van de genoemde decretale regeling om te vermijden dat eigenaars van het reeds bestaande bos ook de verplichting tot opmaak van een natuurbeheerplan opgelegd krijgen, in het geval er geen goedgekeurd natuurbeheerplan zou bestaan. Deze verduidelijking is ook nodig wegens het invoeren van het artikel 8quater (zie artikel 6).

Artikel 4

1°: Deze wijziging maakt het verband duidelijk tussen de decretaal bepaalde wijze van compenseren.

2°: Deze wijziging is een correctie op basis van de ervaringen van het ANB inzake interpretatie van het begrip 'contractuele of eenzijdige verbintenis'. Deze bepaling leidt in bepaalde gevallen tot interpretatiekwesties zoals bv. een bebossing voorzien in verkenningsnota voor een beheerplan of in een ontwerp-RUP. Schrappen van de woorden 'contractuele of eenzijdige verbintenis' vergroot de duidelijkheid van de regeling en kan het realiseren van compenserende bebossingen aanwakkeren;

3°: Ter controle van de door het decreet van 1 juli 2022 nieuw ingestelde 10 ha-regel.

Artikel 5

De wijzigingen in 1° zijn nodig wegens de hoger besproken wijzigingen aan artikel 3 van het te wijzigen Besluit.

2°. Deze toevoeging is nodig zodat de vergunningverlener de betalingsmodaliteiten kan vermelden in de omgevingsvergunning.

Artikel 6

Dit artikel bevat de nieuwe principes voor wanneer de vergunningverlener zelf de compensaties van de door hem vergunde ontbossingen wil of moet realiseren. De concrete modaliteiten zijn opgenomen in de nieuwe artikels 8bis tot en met 8quater.

Artikel 8/1, eerste lid bepaalt dat het eventuele overschot tussen de door de vergunningverlener vast te stellen bosbehoudsbijdrage en de effectieve uitgaven voor realisatie van de boscompensatie moet besteed worden aan natuurprojecten. Op die manier blijft het verband tussen de bosbehoudsbijdrage en concrete natuurrealisatie behouden.

Artikel 8/1, tweede lid legt bepaalt de wijze van rapporteren van de realisaties inzake compenserende bebossingen door vergunningverlener. Hierdoor kan ANB opvolgen of alles binnen de termijn wordt gerealiseerd en kan er eventueel druk worden gezet op de vergunningverlener om binnen redelijke termijn de compensaties te realiseren en de positieve saldo's passend te besteden.

Artikel 8/1, derde lid bevat de gevolgen verbonden aan het niet tijdig realiseren van de compensaties. De ondergrens is 75% van het totaal aantal te realiseren bebossingen én een termijn van drie jaar om corresponderende bebossingen uit te voeren. Mits motivering kan deze termijn met twee jaar verlengd worden. Het ANB wordt gemachtigd om resterende tekorten uit te voeren en de hieraan verbonden kosten terug te vorderen van de vergunningverlener.

Artikel 8/2 bevat de wijze waarop de vergunningverlener aan ANB kenbaar maakt om voortaan zelf de compensaties uit te voeren (in de gevallen waarbij het advies van ANB op de ontbossing wordt gevolgd). Dit moet gebeuren via een gemotiveerde beslissing. Teneinde de financiële middelen en de corresponderende bebossingen voor Vlaamse overheid te kunnen inschatten en plannen, is het nodig dat Vlaanderen duidelijk weet wie hiervoor kiest. Omwille van de continuïteit een minimumperiode van drie jaar. De beslissing van de vergunningverlener kan evenwel steeds herroepen worden.

Artikel 8/3 bevat de gevolgen verbonden het niet nakomen van de verplichting van de (nieuwe) eis in Bosdecreet art. 90bis, §4, tweede lid tot opmaak van een natuurbeheerplan type 3, als de nieuwe beboste oppervlakte groter is dan 10ha. In dat geval worden de beheersubsidies voor terreinen van de betrokken beheerder ingetrokken zolang niet aan de verplichting wordt voldaan.

Artikel 7

Deze wijziging is een verduidelijking. Attestering door ANB is enkel nodig bij compensatie in natura. Tevens wordt verduidelijkt dat ANB het attest toestuurt aan de vergunninghouder en een afschrift naar de vergunningverlener.

Artikel 8

Gelet op het nieuwe rapporteringsmechanisme, is het niet langer nodig dat ANB een register bijhoudt van de bebossingen

Artikel 9

Deze wijzigingen zijn dezelfde als wat hogervermeld staat onder artikel 4. Hier is de context evenwel ontbossingen in verkavelingsvergunningen.

Artikel 10

Hoofdstuk IIIbis van dit besluit gaf uitvoering aan art. 90ter van het Bosdecreet en kan bijgevolg geschrapt worden.

Artikel 11

Overgangsregeling voor lopende aanvragen. Dossiers ingediend vóór datum van inwerkingtreding worden behandeld volgens de oude regeling.

Artikel 12

Voor Brownfieldconvenanten geldt een specifieke regeling om de gesloten convenant te respecteren. Diegene die definitief door de Vlaamse Regering zijn goedgekeurd vóór de inwerkingtreding van dit besluit vallen onder de oude regeling.

Artikel x/13

Samen met dit besluit treedt ook artikel 8, 4°, 5°, 6°, 7° en 9° van het Bosuitbreidingsdecreet van 1 juli 2022 in werking waardoor de goedgekeurd wijzigingen aan art. 90bis van het Bosdecreet van kracht worden.

Artikel x/14

Gelet op de wijzigingen voor vooral lokale besturen die van de keuzemogelijkheid gebruik maken om zelf de compensaties te realiseren, en anderzijds het op punt stellen van de IT-systemen bij het ANB, is er voldoende tijd nodig zodat alle partijen zich kunnen voorbereiden op de nieuwe situatie.

Daarom wordt voorzien dat vergunningverleners de startdatum van de periode waarin ze vrijwillig willen compenseren, vermeld in de gemotiveerde beslissing aan ANB, pas ten vroegste twee maanden na de inwerkingtreding van dit besluit kunnen vastleggen (nieuwe artikel 8/2 (in dit wijzigingsbesluit artikel 6, 7de tot en met 10de lid)).

Artikel x/15

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De middelen ten gevolge van de financiële boscompensatie zullen niet langer in hun geheel door de Vlaamse overheid geïnd worden. Ook de lokale besturen kunnen (of moeten) deze innen. Bijgevolg zal de flow naar het bossencompensatiefonds in de Vlaamse begroting afnemen, maar zijn er evenmin

corresponderende uitgaven vereist om die compensatie te realiseren, aangezien de lokale besturen hier zelf voor instaan. Het boscompensatiefonds binnen de begroting van de Vlaamse overheid blijft bestaan omdat ook de Vlaamse overheid zelf vergunningverlener kan zijn.

De Inspectie van Financiën verleende gunstig advies op 1 december 2023. Het begrotingsakkoord is niet vereist.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De nieuwe regeling zou kunnen leiden tot een afname van werklust bij ANB, maar dat hangt af van het engagement dat de lokale besturen zullen opnemen om zelf de financiële boscompensatie om te zetten in corresponderend aantal bebossingen. Anderzijds moet ANB haar systemen aanpassen om dit uit te rollen en te kunnen opvolgen of de compensaties tijdig worden gerealiseerd.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Er is een direct effect op de lokale besturen die vanuit hun rol als vergunningverlener zelf zullen instaan voor het besteden van de financiële compensatie bij vergunning van ontbossing in privé-bos. Dit kan zich voordoen in twee situaties:

1. een bewuste keuze van het lokaal bestuur via gemotiveerde beslissing;
2. een verplichting wanneer het negatief advies van ANB tegen de ontbossing wordt genegeerd.

Naast het innen van de bosbehoudsbijdrage en het realiseren van de corresponderende bebossing, zal dit gepaard gaan met bijkomende administratieve taken, zoals bijvoorbeeld de rapportering, de meldingen aan het ANB van de gemaakte keuze en het verhogen van het basisbedrag van de bosbehoudsbijdrage.

4. VERDER TRAJECT

Het advies van de Mineraad wordt gevraagd en, indien de minister oordeelt dat dit advies geen aanleiding geeft tot aanpassing van de door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst, wordt het advies van de Raad van State eveneens ingewonnen.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 16 februari 2001 tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing, wat betreft het aanpassen van het compensatiemechanisme;

- 2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de Minaraad in te winnen met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen;
- 3° de Vlaamse minister, bevoegd voor de omgeving en de natuur, te machtigen om te beoordelen of voornoemd advies aanleiding kan geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst;
- 4° de Vlaamse minister, bevoegd voor de omgeving en de natuur, te gelasten over voornoemd ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, zoals bepaald in artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State als de Vlaamse minister, bevoegd voor de omgeving en de natuur, oordeelt dat voornoemde adviezen geen aanleiding geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst;
- 5° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten te gelasten de minister-president van de Vlaamse Regering te verzoeken het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering op de agenda te plaatsen van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

Bijlagen:

- het principieel goed te keuren ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering
- het advies van de Inspectie van Financiën